

MYJAVSKÁ TANEČNÁ OBLASŤ

DO MYJAVSKEJ TANEČNEJ OBLASTI (NAZÝVANEJ AJ KOPANIČIARSKA) PATRÍ severovýchodná časť bývalej Nitrianskej župy čiže južná časť Bielych Karpát (Myjavská pahorkatina), priliehajúca k moravskej hranici. Strediskom je Myjava s príslušnými kopicami a niekoľkými obcami trenčianskeho a senického okresu. Okrajové obce, ktoré tvoria akúsi hranicu, sú Vrbovce, Sobotište, Podbranč, Bukovec, Brezová pod Bradlom, Košariská, Krajné, Vaďovce, Lubina.

Válaná – Brodské
(okolie Myjavy)

Myjavský čardáš,
hustý – Myjava

Oblasť charakterizujú sedliacke tance slovenského typu staršieho (*starobabská*) a mladšieho pôvodu (*ukľakovaná*, nazývaná nepresne aj *čardáš*) s typickými vyhadzovanými motívmi. Často sa objavujú tanečné hry, čo svedčí o záľube kopaničiarov spoločne sa zabávať. Mladšiu tanečnú vrstvu predstavujú remeselnícke tance žartovného charakteru. Tance tejto oblasti tvoria dosť uzavretý okruh a často sa opakujú v jednotlivých obciach pod rôznymi názvami.

Žabák – Turá Lúka
(okolie Myjavy)

V Myjave a na jej kopaničiarskom okolí sa tancuje *starobabská*, *ukľakovaná* (*hustá*, *vyhadzovaná*, *mrvenica*, *čardáš*), *káčerská*, *papučový*, *mazúrka*, *neborácka*, *žabák*, *kováčska*, *šusterská*, *kadlecká*, *zbojnícka* (*plieskaná*), *metlový*; v Turej Lúke *starobabská*, *verbunk*, *hustý* (novšie pomenovanie *čardáš*), *ukľakaný čardáš*, *vyhadzovaný*, *mazúrka*, *plieskaná*, *židovská*, *sotyš*, *ručníčková*, *stoličková*, *zrkadélková*, *káčer*, *metlový*, *odzemok*, *sečkársky*, *kováč*, *neborácka polka*; v Podbranči *verbunk-čardáš*, *mužský verbunk*, *šnelpolka*, *japonská*, *ďupkaná*, *odzemek (do skoku)*, *káčerová*, *neborácka*, *Nepújdem k ní*, *mazulka*, *kalamajka*, *kukaná*; v Kunove *verbunk-čardáš*, *do skoku (pod konopje)*, *odzemek*, *pres palice (juháska)*, *šátečková*, *stoličková*, *špendlíková*, *na Vaška*, *starobabská*, *mazúrka*, *kadlická*, *hrozená*; vo Vrbovciah *ďupkaná*, *hrozená*, *japonská*, *kadlecká*; v Starej Turej *verbunk*, *čardáš*, *ukľakovaný*; v Lubine *verbunk*, *čardáš*, *slovenská*, *mazurka*, *V šírom poli (hrušková)*, *kadlecká*, *židovská*, *šusterská*, *kukaná*, *poduškový*, *širákový*, *valčík*, *polka*, *slamková*, *zbojnícka*; v Brezovej pod Bradlom s kopanicami *verbunk*, *čardáš*, *stoličková*, *židovská*, *kadlecká*, *ručníčková*, *beckovská*, *polka Šošovička*, *ševcovský*, *odzemok*, *mužské sólo pred hudbou*, *širiaková*, *sotyš*, *starobabská*, *slovenčina*.

LUDOVÝ ODEV

● BREZOVÁ POD BRADLOM – OKOLIE MYJAVY

Ludový odev, ktorý sa nosil v Brezovej pod Bradlom i na okolitých kopaniciach, patrí k západo-slovenskému typu ľudového odevu, aký sa vyskytoval i vo viacerých okolitých dedinách a tvoril jeho osobitný variant, známy i pod názvom myjavský kroj.

Brezová

MUŽSKÝ ODEV

K základným súčasťam mužského odevu patrila ovinovacia košeľa (šev na jednom boku). Okolo hrdla mala úzky stojatý golier s rázporom, ktorý sa zaväzoval na štyri tkanice. Rukávy mali všité do manžety. Jednoduchú výzdobu tvorili iba ozdobné švíky, ktorými sa zošívajú jednotlivé diely košele. Gate (*gace*) boli z domáceho konopného plátna a nosili sa v lete ako vrchný odev – neskôr i ako spodná bielizeň. V zime sa nosili do čižiem zasunutú nohavice – staršie biele, z domáceho súkna, od konca 19. storočia sa ujali i nohavice z tmavomodrého kupovaného súkna, ktoré mali na predných rázporoch šnúrovanie modrou harasovou (vlnenou) šnúrou. Podobne ako v iných oblastiach i tu sa nosil v minulosti dlhý remeň, ktorý mal i ozdobnú funkciu (dvakrát ovinutý visel popod zadok). Do práce, ale i na zábavy mávali muži ku gaťom zásteru (*zásterka*) z jednej šírky konopného plátna. Sviatočné zástery boli modré, pod pásom vyšívané. Vesta (*kamizola*), podobne ako nohavice z tmavomodrého súkna, siahala pod pás, výzdobu tvorili strieborné filigránové gombíky.

K najbežnejším súčasťam vrchného odevu patrila $3/4$ kabát, ktorý sa nosil na všedný deň i sviatok. Bol z bieleho domáceho súkna, okolo okrajov jednoducho zdobený harasovou (utkanou z vlny) šnúrou, na rukávoch modrým súknom. Dlhý biely súkenný kabát (*halena*) mal štvorcový golier ukončený strapcami a okraje lemované bielym, tmavomodrým a bledomodrým súknom. Nosil sa väčšinou prehodený cez ostatný odev, zošité rukávy slúžili ako vrecká. Priliehavý hnedý $3/4$ kožuch do pásu, s dole odstávajúcimi šosmi, bol zriedkavý.

Ešte začiatkom storočia mali starci dlhé vlasy. Na hlavách nosili v zime baranice (*čapica*). Klobúk (*širiak*) bol malý, s okrúhlym dnom a úzkou, dohora vyhnutou strieškou. Mládenci nosili pierka (*kosírki*) z bielych kohútich pier.

Starodávnou obuvou boli krpce, ktoré sa zachovali už len v pamäti najstarších. V lete do práce nosili muži kožené *pantofle*, sviatočnou obuvou boli čizmy (ich staršia podoba boli *bóti* – s bočnými švami, šité dratvou).

ŽENSKÝ ODEV

Základnou súčasťou s funkciou spodného i vrchného oblečenia bol plátený *rubáč* alebo *spodník*, pozostávajúci z vrchného dielu (*oplečko*) a prišitej nariasenej sukne. Staršie *rukávce* boli konopné, novšie, najmä sviatočné, boli i z jemnejších, kupovaných materiálov (batist, váper). Mali obdobný strih ako mužská košela (ovinovacie, s jedným bočným švom pod pazuchou). Výzdoba bola jednoduchá, konopné rukávce mali na golieriku bielu výšivku, sviatočné pod golierikom a na rukávoch naberaný volán, novšie z jemnej vlákrovej alebo strojovej čipky. Sukňa (*kasanica*) bývala z domáceho bieleného plátna, alebo zafarbená na žltu. Bola ovinovacia, vpredu nezosiťá, v páse nariasená do obalku. Prešitie na riasení tvorilo výšivkovú výzdobu. *Kasanica* sa obliekala na dlhší *rubáč*, ktorého presahujúca časť sa volala *slanina*. Sukne novšieho typu, vpredu už zošité, sa šili z farbiarčiny, kartúnu a iných kupovaných materiálov. *Zásterka* (*fertucha*, *zásterka*) z jednej šírky konopného plátna v prírodnej farbe, alebo zafarbená na modro sa nosila na všedné dni. Nosili sa aj širšie zástery, z jemnejších, továrenských materiálov – čierne, tmavomodré, na sviatok biele, často z priesvitných materiálov, ako etamín, tyl. Na sviatočné biele zástery sa prišívala na okraj čipka, ináč boli zástery bez výzdoby. *Živôtik* (*prucel*) sa šil z čiernych, tmavomodrých, modrých alebo zelených materiálov (súkno, brokát, zamat, glot). Farba závisela od veku nositeľky a príležitosti. K živôtiku sa prispôbovala farba zástery. Na sviatočných živôtikoch boli ozdobné filigránové gombíky, alebo spony zo striebra. Osobitne slávnostné boli živôtiky ukončené do hrotov, ozdobené striebornými *bortňami* (stuhami).

K rovným, nedeleným vrchným súčastiam z plátna patrila štvorcová *plachta* (poskladaná do kostola, do mesta, ak pršalo prehodená cez hlavu, preložená do trojuholníka), ďalej sobášna obradová súčasť odevu nevesty – úzka *púlka*, dlhá 220 cm. Bežnou zimnou súčasťou bol 3/4 biely kožuch s odstávajúcimi šosmi, ktoré sa vypínali na chrbát. Zriedkavý bol *mentík*, v minulosti súčasť obradového odevu nevesty, barančinový kožuch potiahnutý tmavomodrým súknom, zdobený modrým šnurovaním. Novšie súčasti sú *vrchní prucel*, čierny, podšíty a vatovaný, so zapínaním na strieborné gombíky a *jupka*, obdobného strihu, z tenšieho materiálu.

Ženský účes bol rovnaký ako dievčenský, pozostával z dvoch zapletených vrkočov okrútených okolo hlavy (*copi*). Vydaté ženy nosili na účes čepiec (*čapec*), ktorý bol na dno vyšívaný a čelenu mal ukončenú jemnou čipkou. Na čepiec sa k slávnostným príležitostiam uväzoval pás z jemného bieleho materiálu ukončený čipkami (*stužka*). Všeobecne rozšírenou pokrývkou hlavy dievčat i žien bol *ručník*, ktorý sa nosil bez čepca, bol štvorcový, silno naškrobený, na pevno vyformovaný a uviazaný. Keď išla nevesta na sobáš, mala na hlave veniec, ktorý sa skladal z party, rozmarínu, venca a stužiek.

Tradičná obuv žien bola rovnaká ako mužov (krpce, pantofle a dva druhy čiziem).